

# GRAĐENJE JEDNE KONTRAINSTITUCIJE

ISTORIJA INSTITUTA  
ZA FILOZOFIJU I  
DRUŠTVENU TEORIJU

---

Igor Cvejić

Olga Nikolić

Michal Sládeček

AUTORI

<b>NASLOV</b>	4
GRADENJE JEDNE KONTRAINSTITUCIJE: ISTORIJA INSTITUTA ZA FILOZOFIJU I DRUŠTVENU TEORIJU	8
<b>IZDAVAČ</b>	14
Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Univerzitet u Beogradu	30
<b>ZA UREDNIKA</b>	70
Petar Bojanić	
<b>RECENZENTI</b>	
dr Sreten Vujović dr Milivoj Bešlin dr Adriana Zaharijević dr Predrag Krstić dr Đorđe Pavićević	
<b>LEKTURA</b>	
Draško Vuksanović	
<b>DIZAJN I PRELOM</b>	114
Tijana Radovanović Nadežda Todorović Miloš Nikolić	
<b>ŠTAMPA</b>	134
Donat Graf, Bograd	
<b>DATUM I MESTO IZDANJA</b>	
Beograd, jun 2019.	
<b>TIRAŽ</b>	150
300	
<b>ISBN</b>	156
ISBN 978-86-80484-39-6	
	158
	175
	236

---

## Uvodna reč

Petar Bojanić

---

## Predgovor

---

## Osnivači

---

## Predistorija

- Situacija u SFRJ
  - Skup na Bledu 1960.
  - Korčulanska ljetna škola (1964-1974)
  - *Praxis*
  - Studentski protesti 1968.
  - „Slučaj” osam profesora Filozofskog fakulteta
- 

## Centar za filozofiju i društvenu teoriju (1981-1991)

- *Praxis International*
  - Povećanje broja zaposlenih
  - Istraživački rad na Centru za filozofiju i društvenu teoriju
  - Dalje borbe s vlastima
  - Višepartijski sistem i raspad SFRJ
- 

## Institut za filozofiju i društvenu teoriju (od 1992)

---

## Institut danas

- Istraživačke jedinice
  - Godišnja nagrada Miladin Životić
  - Projekti, događaji i međunarodna saradnja
  - Izdavačka delatnost
- 

## Direktori

---

## Spisak zaposlenih

---

## Višegodišnji nacionalni projekti

---

## Arhivski dokumenti

---

## Pregled događaja (1992-2019)

4

# UVODNA REČ

Reč je o neizvesnoj instituciji koja je na svojem početku, unutar jednog režimski podobnog instituta, profesorima Beogradskog univerziteta bila samo sklonište. Nazivam je neizvesnom ili institucijom u protivljenju, prigovaranju i protestu ili, jednostavno, paralelnom institucijom (*contre-institution*) jer je i danas, nakon tridesetak godina postojanja, budućnost Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu sasvim daleko od neupitne. Zašto je to tako i kako je to moguće? Zašto posle skoro devet godina rada i rukovođenja Institutom, zajedno sa svim saradnicima, nisam uspeo da ga dovoljno institucionalizujem, omogućim mu bolji status i pospešim njegove izgleda za stabilniju autonomiju? Zašto je ova institucija i dalje ugrožena a istovremeno i dalje neposlušna, zašto je uvek u otporu?

Ako država jeste institucija svih institucija, ili institucija nad svim institucijama i institutima, onda državu u kojoj radimo, koja se više puta rekonstruisala, menjala i propadala, obeležava ključni institucionalni nemar, i konačno, jedna forma konstantnog antiinstitucionalizma. Prvi članovi tada budućeg Instituta teorijski su gradili novu socijalističku Jugoslaviju, ali je država ili partija te države neutralisala njihovo delovanje odstranivši ih iz nastave, umanjila im je uticaj, skrajnuvši ih u „čisto“ istraživanje. Nakon tog prvobitnog perioda, novi članovi Instituta štitili su Saveznu Republiku Jugoslaviju te potom pravili novu demokratsku Srbiju... neuspešno, jer su ubrzo uklonjeni, da bi jedan od najvažnijih među njima bio ubijen upravo s raspadom SRJ. Demokratski temelji institucija jedne nove države ipak nisu ustanovljeni.

Svoj mandat direktora započeo sam planom čiji je cilj bio da ispita odgovornost Instituta, ili pre odgovornost njegovih zaposlenih članova u izazivanju sukoba, rata i stvaranju loše države koja zapravo nije postala država ili institucija nad svim institucijama. Smatrao sam da prethodni Institut nije bio *dovoljno* institucija ili *dovoljno* regulativna kontrainstitucija, jer su njegovi članovi kao pojedinci više radili za sebe i svoje interese, bili su politički (često veoma neuspešno) aktivni. Nedavno smo ustanovili nagradu Instituta, nazvali je *Nagradom Miladin Životić* i time odabrali angažovanje za promene, neumornost u borbi protiv nasilja, rata i nepravde kao svoje osnovno nasleđe.

Najvažniji moj cilj bio je da se Institut vrati nauci, istraživanjima i davanju preporuka javnim politikama, da se u nje-

govim okvirima organizuju seminari, radionice, letnje škole, konferencije nacionalnog, regionalnog i međunarodnog karaktera. Institut tako postaje mesto susreta naučnika i naučnica iz Srbije s najvažnijim svetskim teoretičarima humanističkih i društvenih nauka, sve više kolega iz Evrope dolazi u Institut kako bi sprovodili stručne i istraživačke projekte i provodili studijske boravke. Izdavačka delatnost Instituta višestruko je uvećana i časopis Instituta *Filozofija i društvo* zahvaljujući naporima urednika i uređivačkog tima dospeva na svetske liste vrednovanja, obezbeđujući time da se među njegovim koricama nađu sve referentniji tekstovi teoretičara i teoretičarki. Trećina doktorata mladih istraživača i istraživačica odbranjena je na prestižnim svetskim univerzitetima koji tako postaju naši prvi partneri. Oni što su svoje doktorske radove pripremali i branili u Srbiji, zahvaljujući međunarodnim institutskim kontaktima, prepoznati su kao relevantni sagovornici i sagovornice i u međunarodnoj naučnoj javnosti. Zajednički rad i *zajedno* postaju presudne reči s kojima svi pokrećemo projekte, evropske ili regionalne, sarađujemo s različitim fondacijama, pišemo knjige i tekstove i temeljno promišljamo (naučnu ali i društvenu) zajednicu.

Konstruisanje institucije Instituta i vraćanje naučnika njihovoj osnovnoj delatnosti – ekspertske proizvodnje koncepata i ideja – naporedo je praćeno agresivnim udaljavanjem novih političara ili pseudodržavnika od eksperata. Kada s društvene i političke scene nestaju dva istinska teoretičara i saradnika Instituta, bivši predsednik i ubijeni premijer, priučeni partijski intelektualci, potpuno raznorodnih političkih orijentacija i ideologija, nastavljaju s razvaljivanjem institucija. U poslednjih deset godina strukture vlasti ne prepoznaju Institut kao mesto ekspertize upravo zato što im nedostaje vizija koja prevazilazi kratkotrajne i utilitarne političke ciljeve. Institucija države danas postaje groteskna institucija nad institucijama i pretendujući da ima sposobnost upravljanja Institutom, namerava da mu oduzme akademsku autonomiju. Nekompetentni i iracionalni, u savezu s neradnicima i pasivnima, uvek će predstavljati novi izazov za naš otpor i zajedničku akciju.

**Petar Bojanić**, *direktor Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu*





# PREDGOVOR